

M17

2378-р

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА

МАКСИМОВА Олена Олександрівна

УДК 371.011 (07)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ
ДІТЬМИ-ШЕСТИРІЧКАМИ У ПРОЦЕСІ
СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

13.00.07 – теорія і методика виховання

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2006

НБ НПУ

100207872

2263

БІБЛІОТЕКА
НПУ імені М.П. Драгоманова

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Житомирському державному університеті імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України, м. Житомир.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Левківський Михайло Васильович,
Житомирський державний університет імені Івана Франка, завідувач кафедри педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Хомич Лідія Олексіївна,
Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України, завідувач відділу проблем виховання у професійно-технічних закладах;

кандидат педагогічних наук, доцент
Пашенко Дмитро Іванович,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, завідувач кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи.

Провідна установа: Інститут проблем виховання АПН України, лабораторія морально-етичного виховання, м. Київ.

Захист відбудеться “13” квітня 2006 р. о 14.30 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.053.09 у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9).

Автореферат розісланий “6” березня 2006 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.Л.Шевнюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Демократизація й гуманізація суспільного життя в Україні та соціально-економічні перетворення потребують зміни пріоритетів виховання сучасного школяра. Розвиток ринкових відносин зумовив потребу виховання самостійної, креативної, оптимістичної, впевненої у своїх силах особистості дитини, що володіє вмінням самопрезентуватися, поважає себе й інших – такої, яка любить і цінує життя, вміє досягати успіху в починаннях, не боїться труднощів.

У Законі України “Про освіту”, “Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті”, “Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти”, Державній національній програмі “Освіта”, Конвенції ООН “Про права дитини” підкреслюється необхідність створення сприятливих умов для особистісного розвитку й саморозвитку школярів, їх індивідуальних здібностей, підготовки до самостійної діяльності. Актуальність представленого дослідження зумовлюється новою соціокультурною ситуацією та наявністю протиріччя між демократичними вимогами часу щодо розвитку активної творчої особистості та все ще існуючим авторитарним стилем виховання шестирічних першокласників, який не забезпечує повною мірою розкриття природних задатків дитини. Виявлено також суперечність між потребою у застосуванні інноваційних технологій та вихованням традиційними методами, в яких домінує словесний вплив на учнів із метою вироблення слухняності та умінь лише виконувати поставлені завдання.

Науковий доробок сучасних зарубіжних і вітчизняних учених щодо феномена успіху вміщує результати досліджень його змісту (Белкін А., Головаха Є., Мольц М., Тульчинський Г., Шухмін В.), мотивації досягнення, рівня домагань (Аткінсон Д., Бернс Р., Бороздіна Л., Вілюнас В., Джемс У., Реан А., Хекхаузен Х., Якобсон А.), почуттів, що виникають при його досягненні (Ізард К., Кононко О., Кульчицька О., Лук О., Лутошкін А.), створення ситуацій успіху (Белкін А., Волков Б., Глушенко А., Осмолівський А., Ткачук Л.), ролі успіху в формуванні дитячої особистості (Глассер У., Гуськова Т., Слагіна М., Крупенін А., Рояк А., Холт Д.), підготовки вчителя до виховання успішної гуманної особистості учня (Капська А., Кузь В., Левківський М., Пашенко Д., Хомич Л.). Найбільш розробленими на даний час є питання “правил”, способів досягнення успіху (Девіс Ф., Добротворський І., Іщук І., Карнегі Д., Ксенчук Е., Лободюк Т., Хаббард Л.).

В історико-педагогічних джерелах простежується ідея віри в досягнення успіху вихованцями за умови дотримання принципу природовідповідності, врахування задатків дітей, розвитку оптимістичного світосприйняття, забезпечення активної життєдіяльності дітей, створення доброзичливих взаємин у системі “вчитель-учень” (Амонашвілі Ш.,

Дьюї Д., Корчак Я., Макаренко А., Монтесорі М., Роджерс К., Сухомлинський В., Френе С., Шацький С.).

Основні положення названих праць є важливою вихідною позицією пропонуваної роботи, проте потребують спеціального дослідження зв'язки, що обумовлюють досягнення успіху дітьми, визначення сукупності педагогічних умов, а також дослідження особливостей його досягнення у продуктивній діяльності шестирічними першокласниками, коли змінюється їх соціальна позиція, коло обов'язків, відбувається включення у нові соціальні та міжособистісні взаємини.

Отже, нагальна практична потреба, недостатня розробленість теоретичних і практичних аспектів означеної проблеми зумовили вибір теми нашого дисертаційного дослідження: *“Педагогічні умови досягнення успіху дітьми-шестирічками у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії”*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження входить до наукової комплексної програми кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка “Формування професійної компетентності вчителя в умовах ступеневої освіти”. Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Житомирського державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 10 від 25.05.2001 р.) та узгоджено у Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології АПН України (протокол № 7 від 25.09.2001 р.).

Об'єкт дослідження – процес виховання першокласників.

Предмет дослідження – педагогічні умови досягнення успіху учнями першого класу шестирічного віку в продуктивній діяльності у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально апробувати ефективність педагогічних умов досягнення успіху першокласниками-шестирічками в продуктивній діяльності.

Концептуальні ідеї дослідження. Оптимізація досягнення успіхів першокласниками шестирічного віку в продуктивній діяльності зумовлюється включенням їх у суб'єкт-суб'єктну взаємодію зі старшими та однолітками. Результатом такого процесу є прояв дитячої активності у різноманітних формах; можливість здійснення учнями у позанавчальний час вільного вибору сфери діяльності, способів організації роботи відповідно до своїх бажань, уподобань; забезпечення статусу їх рівноправності з іншими особистостями.

Гіпотеза дослідження. Вірогідність досягнення успіху першокласниками шестирічного віку в продуктивній діяльності підвищується, якщо у виховному процесі забезпечується суб'єкт-суб'єктна взаємодія у системі “вчитель – учень”, “учень – учень”; здійснюється розширення сфер діяльності дитини; акцентується увага на розвитку мотиваційної сфери дитячої особистості, адекватної самооцінки та

необхідних для успіху вольових якостей; забезпечується індивідуальний підхід, що дає можливість створювати ситуації успіху для кожного зокрема; організовується мікросередовище, яке сприяє досягненню успіху дитиною.

Відповідно до мети та гіпотези визначені основні завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз сутності та структури досягнення успіху в продуктивній діяльності шестирічними дітьми у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

2. Окреслити чинники, що впливають на зростання успішності дітей-шестирічок.

3. Визначити критерії, показники і рівні розвитку успішності першокласників шестирічного віку в продуктивній діяльності.

4. Теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови оптимізації процесу досягнення успіху першокласниками шестирічного віку в продуктивній діяльності.

5. Розробити практичні рекомендації з формування успішності першокласників у продуктивній діяльності.

Методологічну основу дослідження становлять філософські положення про взаємозв'язок об'єктивних і суб'єктивних чинників у процесі формування особистості, про її активну позицію щодо власного становлення, положення психолого-педагогічної науки про закономірності розвитку учнів, їхнього особистісного становлення, про взаємозв'язок і взаємодетермінацію біологічного і соціального у розвитку дитини, головні аспекти особистісно орієнтованого, діяльнісного і системного підходів як методологічних принципів організації пізнання педагогічних фактів, явищ і процесів, Закон України "Про освіту", "Концепція виховання дітей та молоді в національній системі освіти", Конвенція ООН "Про права дитини", "Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті", нормативні документи Міністерства освіти і науки України.

Теоретичну основу дослідження становлять теоретичні положення гуманістичної психології й педагогіки (Дьюї Д., Макаренко А., Маслоу А., Роджерс К., Сухомлинський В., Шацький С.), наукові праці педагогів про закономірності розвитку, навчання і виховання першокласників шестирічного віку (Бібік Н., Вашуленко М., Запорожець О., Коломинський Я., Мухіна В., Непомнящая Н., Савченко О., Панько Є., Титаренко Т.), дослідження особливостей розвитку моральної взаємодії дітей (Лісіна М., Неверович Я., Приходько Ю., Рояк А., Якобсон С.), вчення про закономірності виховного процесу (Бех І., Зязюн І., Левківський М., Сухомлинська О., Хомич Л., Чорна К.), наукові висновки вітчизняних і зарубіжних учених про значення успіху в життєдіяльності людини (Белкін А., Глассер У., Мольц М., Свєргун О., Тульчинський Г.).

З метою розв'язання поставлених завдань і перевірки гіпотези було застосовано такий комплекс методів дослідження: теоретичні (аналіз, порівняння та узагальнення філософської, соціологічної, психолого-педагогічної літератури, нормативних документів) – з метою розкриття стану розробки проблеми дослідження, її актуальності; емпіричні (спостереження за діяльністю, спілкуванням, взаємодією дітей та вчителів, індивідуальні та колективні бесіди, інтерв'ю, анкетування, тестування учнів та їхніх батьків, аналіз результатів діяльності дітей, самоаналіз) дали змогу з'ясувати особливості особистісного становлення шестирічних дітей, виявити чинники, що впливають на досягнення успіху школярів зазначеного віку; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний) використовувався з метою моделювання та перевірки ефективності умов для вивчення обраного явища; метод математичної статистики (встановлення істотності відмінностей даних констатувального та контрольного експериментів за П.М. Воловиком) слугував для перевірки отриманих даних.

Дослідження проводилося протягом 2000–2005 років у декілька етапів.

На першому етапі (2000–2001 рр.) вивчався стан дослідження проблеми у гуманітарних науках, здійснювався аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду з питання впливу виховного процесу на особистісний розвиток школяра. Було розроблено понятійний апарат, визначено об'єкт, предмет, завдання дослідження, сформульовано робочу гіпотезу.

На другому етапі (2002–2003 рр.) проводилася дослідно-експериментальна робота з метою виявлення реального стану досягнення успіху шестирічними дітьми у продуктивній діяльності. Визначалися критерії та показники, за якими здійснювалася діагностика рівня сформованості успішності шестирічок. Розроблялася модель формування успішності першокласників у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

На третьому етапі (2003–2005 рр.) проводилася експериментальна перевірка ефективності розробленої моделі, узагальнювалися результати педагогічного експерименту, формулювалися основні положення і висновки, здійснювалось оформлення дисертаційного матеріалу.

Експериментальна база дослідження: дослідно-експериментальна робота проводилася на базі ЗОШ №21 м. Житомира, Новоград-Волинського загальноосвітнього навчально-виховного об'єднання “Гімназія ім. Лесі Українки – дошкільний навчальний заклад” (Житомирська обл.), ЗОШ №10 м. Білої Церкви (Київська обл.), Рівненської ЗОШ №3. Експериментом було охоплено 242 шестирічних першокласника, 196 батьків та 56 учителів і вихователів.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження: *вперше обґрунтовано педагогічні умови досягнення успіху шестирічками у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії, що забезпечило вдосконалення педагогічних технологій взаємодії вихователя і вихованця; виокремлено когнітивний,*

емоційно-мотиваційний, регулятивний, поведінково-діяльнісний компоненти структури досягнення успіху, *конкретизовано* зміст понять “успіх у процесі суб’єкт-суб’єктної взаємодії”, “успішна шестирічна дитина”, що поглибило наукові погляди щодо сутності процесу досягнення успіху першокласниками в продуктивній діяльності; *розроблено* критерії та рівні сформованості успішності школярів; *подальшого розвитку* набули питання щодо вдосконалення форм і методів педагогічного керівництва процесом досягнення успіху шестирічками на основі визнання дитини рівноправним суб’єктом виховного процесу.

Практичне значення дослідження полягає в розробці рекомендацій щодо впровадження науково обґрунтованих теоретичних положень у виховну практику роботи загальноосвітніх навчальних закладів шляхом створення спецкурсів, спрямованих на розвиток успішності першокласників, зокрема виховного позаурочного курсу “Успіх у моєму житті”, курсу розвиваючих ігор; у збагаченні методичної складової навчально-виховного процесу початкової школи семінаром-практикумом “Орієнтація на успіх дитини”, методичними рекомендаціями “Розвиток успішності дітей-шестирічок у процесі суб’єкт-суб’єктної взаємодії”.

Матеріали дисертації можуть бути використані у практиці роботи початкової ланки загальноосвітніх навчальних закладів для проектування виховного процесу гуманістичного спрямування з молодшими школярами, у підготовці та перепідготовці вчителів і вихователів у педагогічних ліцеях, у педагогічних університетах й інститутах післядипломної освіти, а також методичними службами управлінь освіти з метою застосування нових технологій виховання підростаючого покоління.

Впровадження результатів дослідження здійснено у навчально-виховний процес НВК №38 м. Житомира (довідка про впровадження №58 від 27.05.2005 р.), Радомишльської ЗОШ I–III ступенів №3 (довідка про впровадження №54 від 26.05.2005р.), Сліпчицької ЗОШ I–II ступенів Черняхівського району (довідка №4 від 6.09.05 р.).

Вірогідність результатів дослідження забезпечується теоретичним обґрунтуванням вихідних положень, використанням комплексу взаємодоповнюючих методів, адекватних меті й завданням, ефективністю поєднання кількісного та якісного аналізу теоретичного й емпіричного матеріалу, результатами проведеного експерименту, використанням статистичних методів обробки, позитивними результатами рекомендацій, упроваджених у практику.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки з теми дослідження обговорювалися на міжнародних, всеукраїнських, регіональних, обласних конференціях: на Міжнародній науково-практичній конференції “Іван Огієнко і розвиток національної освіти, науки і культури” (Київ–Житомир, 2002), на Міжнародній науково-практичній конференції “Психолого-педагогічні та економічні проблеми гуманізації

навчально-виховного процесу в закладах освіти (м. Рівне, 2002), на Міжнародній науково-практичній конференції “Формування професійної майстерності вчителя в умовах ступеневої освіти” (м. Житомир, 2003), на II Міжнародних педагогічних читаннях “Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю”, на Міжнародній науково-практичній конференції “Формування професійної компетентності вчителя в умовах Європейської інтеграції” (м. Житомир, 2005); на Всеукраїнській науково-практичній конференції “Навчально-виховний комплекс “Школа – дошкільний навчальний заклад – новий тип установи дошкільної освіти” (м. Умань, 2002), на Всеукраїнській студентсько-аспірантській науково-практичній конференції “Соціально-педагогічні проблеми сучасної середньої та вищої освіти в Україні” (м. Житомир, 2002), на IX Всеукраїнських педагогічних читаннях “Василь Сухомлинський і сучасність: батьківська педагогіка” (м. Тернопіль, 2002), на X Всеукраїнських педагогічних читаннях “Василь Сухомлинський і сучасність: особистість учителя” (м. Кіровоград, 2003), на Міжрегіональній науково-практичній конференції “Проблеми наступності освіти та розвитку особистості в контексті взаємодії освітніх закладів” (м. Житомир, 2003), на Регіональній науково-практичній конференції “А.С.Макаренко і розвиток національної освіти” (м. Житомир, 2003), на обласній науково-теоретичній конференції “Розвиток творчого потенціалу особистості в контексті педагогічної спадщини В. Сухомлинського” (м. Новоград-Волинський, 2004); на щорічних звітних науково-практичних конференціях викладачів і аспірантів Житомирського державного університету імені Івана Франка; у виступах перед учителями, вихователями м. Житомира (у рамках міських семінарів, семінарів-практикумів).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження викладені в 13 публікаціях автора (загальний обсяг 4,65 др. арк.); всі одноосібні. З них 6 надруковано у фахових виданнях, затверджених ВАК України.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (322 найменування) і додатків (на 47 стор.). Загальний обсяг дисертації – 252 сторінки (основний текст викладено на 180 сторінках). Дисертація містить 9 рисунків на 5,4 сторінках, 8 таблиць на 6,3 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об’єкт, предмет та мету дослідження, сформульовано гіпотезу та основні завдання, викладено теоретичні та методологічні засади дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи, подано дані про впровадження та апробацію результатів експериментальної роботи.

У першому розділі – “Досягнення успіху в процесі суб’єкт-суб’єктної взаємодії як наукова проблема” – проаналізовано стан досліджуваної проблеми в гуманітарній літературі, різні підходи до забезпечення досягнення успіху дітьми, показано його значення у становленні активної, творчої, успішної особистості, розкрито проблему суб’єкт-суб’єктної взаємодії у виховному процесі в аспекті впливу на досягнення успіху першокласниками; визначено поняття “успіх шестирічних дітей у процесі суб’єкт-суб’єктної взаємодії”, подано змістову структуру досягнення першокласниками успіху в продуктивній діяльності; виявлено критерії та показники розвитку успішності шестирічок.

У філософії поняття “успіх” тісно пов’язується з оптимістичним світоглядом і розуміється як успіх-подолання, розв’язання людиною чи колективом проблем і суперечностей свого життя та широке соціальне визнання результатів діяльності особистості, її справ і вчинків (Сохань Л., Тульчинський Г., Швейцер А., Шухмін В.).

Соціологічна наука розглядає категорію “життєвий успіх” як комплекс уявлень, сформований на ґрунті суспільних цінностей, стандартів, очікувань, та визнання актуальних і потенційних індивідуальних досягнень, які оцінюються суспільством як високі (Головаха Є., Бергер П., Бурдье П., Кон І., Мертон Р.). Життєвий успіх має об’єктивну складову (досягнення тієї позиції в суспільстві, яка відповідає очікуванням інших, поведінка, що відповідає уявленням про дану особу суспільного оточення), суб’єктивну (положення в суспільстві, навіть і не престижне, але таке, що оцінюється як успішне самим індивідом) та суб’єктивно-перспективну (готовність і здатність людини до подальшої самореалізації у різних сферах життя).

У психології успіх тлумачиться як позитивний результат діяльності, здобуток, досягнення мети, максимальна самореалізація індивіда (Берн Е., Девіс Р., Добротворський І., Ішук І., Карнегі Д., Киянова М., Ксенчук Е., Марден О., Мольц М., Ненашев І., Петрасинський З.).

У педагогіці поняття “успіх” кваліфікується як здобуток, якого досягла особистість у порівнянні зі своїм учорашнім днем, пізнання і вдосконалення своїх можливостей, розвиток задатків, творчих сил. При цьому враховується не лише результат, а й шляхи та методи його досягнення. Серед педагогічних надбань виокремлюється спільна ідея Ш.Амонашвілі, Я.Корчака, М.Монтессорі, С.Русової, Ж-Ж.Руссо, В.Сухомлинського, С.Френе, Р.Штайнера: виховання через свободу особистості з багатим внутрішнім світом, активної, творчої, самостійної та відповідальної. Створення доброзичливих взаємин сприяє розкриттю задатків дітей, розвитку оптимістичного світосприйняття, формуванню гуманного ставлення до інших.

Вивчення психолого-педагогічної літератури (Батурін Н., Белкін А., Глассер У., Караковський В., Мікеллі Д., Сазоненко Г., Свергун О., Ткачук Л., Холт Д.) засвідчує, що на досягнення успіху впливають зовнішні

(соціально-педагогічні, дидактичні, ситуаційні) і внутрішні чинники (мотивація, самооцінка, рівень домагань, самоцінність, пізнавальні, вольові особливості, здібності, рефлексія).

На становлення успішної особистості шестирічного учня впливають, крім родини, найперше, взаємини з учителем (вихователем), а також з однокласниками, які опосередковуються ставленням учителя до дитини. Проблема проектування суб'єкт-суб'єктних взаємин на рівні вчитель-учень досліджується багатьма психологами, педагогами (Бехом І., Белухінін Д., Бойко А., Зимньою І., Зязюном І., Вишневським О., Кононко О., Пехотою О., Подмазінін С., Радуллом В., Рибалком В., Серіковим В.). У суб'єкт-суб'єктній взаємодії вчитель і учні стоять на рівних особистісних позиціях, хоча відрізняються за соціальним досвідом та статусом. Дитина за цих умов сприймається як така, що здатна будувати взаємини зі старшими як з партнерами на основі взаємного інтересу, а не через вимушеність спілкування. При цьому педагог перебуває на виховних позиціях розуміння, визнання, прийняття дитини. Вихователь сприяє становленню суб'єктності учня у таких напрямках: як суб'єкта пізнання, спілкування, предметно-перетворювальної діяльності, творення своєї індивідуальності.

На рівні "дитина-дитина" суб'єкт-суб'єктна взаємодія характеризується прийняттям іншого як рівноправного партнера, виявом інтересу один до одного, взаємопідтримки, взаємодопомоги, емпатії. Дослідження спілкування, міжособистісної взаємодії дітей-дошкільників та молодших школярів (Артемова Л., Бреслав Г., Киричок В., Коробко С., Кульчицька О., Лісіна М., Неверович Я., Поніманська Т., Приходько Ю., Рояк А.) довели, що емоційне благополуччя школяра залежить від його статусу в системі міжособистісних взаємин, що, у свою чергу, впливає на здатність досягати успіхів, а від типу взаємин дітей при виконанні спільної діяльності залежить кінцевий результат. Забезпечення успіху в діяльності малоактивним шестирічкам, які не користуються популярністю серед дітей, може призвести до зміни їх позиції та стати ефективним засобом нормалізації відносин з однолітками, підвищити впевненість у своїх силах.

Спіраючись на зміст понять "успіх" та "суб'єкт-суб'єктна взаємодія", ми визначили поняття *успіх шестирічної дитини у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії як досягнення нею значних результатів у суспільно чи особистісно значущій діяльності шляхом докладання власних зусиль під час взаємодії з дорослими чи з іншими дітьми, що ґрунтується на взаємному інтересі з урахуванням рівності позицій і бажань усіх сторін*. Успішним у продуктивній діяльності шестирічним учнем вважатимемо першокласника, який, беручись за справу, орієнтується на успіх, досягаючи його у більшості своїх продуктивних починань.

Базуючись на основних характеристиках успіху та суб'єкт-суб'єктної взаємодії, враховуючи психологічні особливості шестирічних дітей, ми

розглядаємо успіх у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії як систему, що складається з цілого комплексу емоційних, мотиваційних, знаннево-репродуктивних, регулятивних особливостей та виявляється в активній діяльності особистості. Тому в його структурі ми виділяємо *емоційно-мотиваційний, когнітивний, регулятивний і поведінково-діяльнісний компоненти*, які перебувають у нерозривній єдності й взаємообумовленості, утворюючи системну цілісність.

Когнітивний компонент складається з уявлення дитини про себе, знань про інших людей, про моральні норми людських взаємин, із розуміння поняття "успіх", усвідомлення мети діяльності, здійснення її планування, здатності до рефлексії та ідентифікації. Емоційно-мотиваційний компонент виявляється в емоційній складовій "Я-концепції", емпатії, включає емоції, які переживає дитина при досягненні успіху, вступаючи у суб'єкт-суб'єктні взаємини, та мотиви, що спонукають її до цього, зокрема мотив успіху. Регулятивний компонент вміщує самооцінку, відповідний можливостям рівень домагань, моральні цінності, вольові якості. Поведінково-діяльнісний компонент передбачає оволодіння дітьми вміннями організовувати діяльність, реалізовувати її, застосовуючи творчий підхід, оцінювати результат та вміннями суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

У результаті теоретичного аналізу та моделювання нами визначено критерії та показники розвитку успішності шестирічок, до яких відносимо: позитивну Я-концепцію (повнота образу "Я", задоволення собою, оптимістичне світосприйняття, відсутність постійних страхів, комфортність відчуття себе при взаємодії з іншими, адекватна самооцінка, відповідний можливостям рівень домагань), мотивацію досягнення (мотивація успіху чи уникнення невдачі, сила мотиву), повноту оволодіння вміннями (організаційними, творчими, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, самоконтролю), результативний критерій (вкладені зусилля, самооцінні судження; оцінка дорослим досягнень дитини).

У другому розділі – *"Педагогічні умови досягнення успіху першокласниками шестирічного віку в продуктивній діяльності"* – за програмою констатувального експерименту здійснено аналіз існуючої практики розвитку успішності шестирічних дітей, включення їх у систему суб'єкт-суб'єктних взаємин; обґрунтовано комплексну методiku формування експерименту, визначено педагогічні умови, що сприяють досягненню успіху шестирічками; викладено результати дослідно-експериментальної роботи.

Експериментом було охоплено 242 дитини шестирічного віку (з них 119 учнів із контрольних груп і 123 дитини з експериментальних груп) ЗОШ №21 м. Житомира, Новоград-Волинського загальноосвітнього навчально-виховного об'єднання "Гімназія ім. Лесі Українки – дошкільний навчальний заклад" (Житомирська обл.), ЗОШ №10 м. Білої Церкви (Київська обл.), Рівненської ЗОШ №3; 196 батьків та 56 педагогів.

Спостереження за діяльністю, спілкуванням, взаєминами дітей та вчителів (вихователів), методи опитування (індивідуальні та колективні бесіди, інтерв'ю, анкетування, тестування), метод самоаналізу, аналіз результатів продуктивної діяльності дітей та розв'язання нестандартних ситуацій дали змогу виявити реальний стан розвитку успішності першокласників у продуктивній діяльності та виділити чотири групи дітей з різними рівнями успішності. Дані, отримані в контрольних та експериментальних групах, на етапі констатувального експерименту суттєво не відрізнялись.

До високого рівня сформованості успішності віднесено 16,3% дітей ЕГ та 15,1% КГ. Вони мають відносно повні знання про себе, адекватну самооцінку і рівень домагань, їм властиве задоволення собою, яке, однак, позбавлене надмірної самозакоханості, потреба у досягненні успіхів значно більша, ніж боязнь невдачі. Наполегливі у подоланні труднощів, комунікабельні, ввічливі, товариські, вільно висловлюють свою думку, з інтересом вислуховують інших, володіють емпатією, виявляють альтруїзм. Мають високорозвинені творчі вміння. Дають роботі правильну, обґрунтовану оцінку, співвідносять отриманий результат із метою.

Достатній рівень складають діти, які мають дещо завищену самооцінку, рівень домагань, виявляють надмірне задоволення собою, більше схильні до оптимістичного світосприйняття, ніж до песимістичного. У них досить сильно розвинені як потреба у досягненні успіхів, так і боязнь невдач. Зустрічаючись із труднощами, шестирічки шукають інший шлях досягнення мети. Вони завжди співчують тим, хто потрапив у біду, вміння співрадіти виявляють вибірково. Діти допускають незначні помилки, оцінюючи свою діяльність, часто не мотивують оцінку або ж не співвідносять отриманий результат із запланованим. Достатній рівень нараховує 31,7% першокласників ЕГ та 32,8% КГ.

Діти зі сформованістю успішності на середньому рівні мають часткові знання про себе, занижений рівень домагань, їхня самооцінка часто неоднозначна. Боязнь невдачі у них переважає над устремлінням до успіхів. Школярі не люблять докладати зусиль для отримання гарного результату, задовольняються тим варіантом, який отримали з першого разу. Вони не дуже товариські, часто конфліктують і сперечаються, не люблять ділитися своїми речами з іншими. Творчі вміння у них розвинені недостатньо; оцінюють свою роботу неадекватно, не помічаючи недоліків чи, навпаки, переваг. Таких дітей у ЕГ 31,7%, у КГ 31,1 %.

До низького рівня розвитку успішності віднесено учнів, які мають епізодичні знання про себе, песимістичне світосприйняття, занижену самооцінку, низький рівень домагань, у них відсутня тенденція до самоствердження, а потреба в досягненні успіхів, як і в уникненні невдачі, розвинена відносно слабо. Зустрічаючись із труднощами, вони припиняють роботу. Такі діти замкнуті, виявляють невічливість,

несправедливість, обман, агресивність у спілкуванні з іншими. У своїй роботі вони не вміють побачити недоліки чи, навпаки, достоїнства, не співвідносять результат із метою, не можуть здійснити контроль. Представників означеного рівня виявлено у ЕГ 20,3%, у КГ 21%.

Змістовні характеристики та кількісні результати, отримані у ході проведення констатувального експерименту, дають підстави зробити висновок, що сучасний стан розвитку успішності першокласників загалом характеризується як недостатній. Найгірше у дітей розвинені уміння, які мають значення для досягнення успіху в продуктивній діяльності: організаційні, творчі, контрольно-оцінні, вміння долати труднощі, бути наполегливим у досягненні мети. Також спостерігається незадовільний розвиток суб'єкт-суб'єктних умінь, особливо це виявляється при виконанні спільної діяльності. Потребує удосконалення робота з розширення знань дітей про себе, з позбавлення їх постійних страхів, із розвитку адекватної самооцінки та рівня домагань, який у переважної більшості шестирічок завищений, з підтримання мотивації успіху. Серед причин, що спричиняють недостатній стан розвитку успішності, можна виділити найголовніші: у більшості випадків педагоги спонукають вихованців до виконання їхніх вимог, підкори і слухняності, не заохочують прояв ініціативи у шестирічок, не прислухаються до їхніх думок і бажань, що суттєво гальмує розвиток творчої, впевненої у собі дитячої особистості, спрямованої на успіх і здатної досягати його; не забезпечується на належному рівні включення учня в різні види продуктивної діяльності, що обмежує можливість виявлення його природних здібностей.

Відповідно до теоретичного обґрунтування положень та виявлених суперечностей розвитку успішності дітей-шестирічок у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії у продуктивній діяльності нами була розроблена експериментальна модель, компоненти якої підпорядковані формуванню у школярів даної особистісної якості (рис. 1). Репрезентовані в ній шляхи розвитку успішності школярів передбачають вплив на когнітивну, мотиваційно-емоційну, регулятивну та поведінкову сферу особистості, який комплексно здійснюється завдяки дотриманню обґрунтованих педагогічних умов і тісної співпраці сім'ї та школи.

Оскільки досягнення успіху залежить від внутрішніх та зовнішніх чинників, експеримент здійснювався за трьома напрямками: з дітьми, педагогами та батьками. З шестирічними першокласниками протягом навчального року проводився виховний позаурочний курс "Успіх у моєму житті", курс розвиваючих ігор, забезпечувалось відвідування учнями різнопланових гуртків, використовувалися такі методи і засоби, як казка, гра, малюнок, психогімнастика, конкурс, бесіда, дискусія, розповідь, аналіз ситуацій та їх інсценізація, музика. Найбільш значущою для успішного становлення дитячої особистості була технологія створення ситуацій успіху.

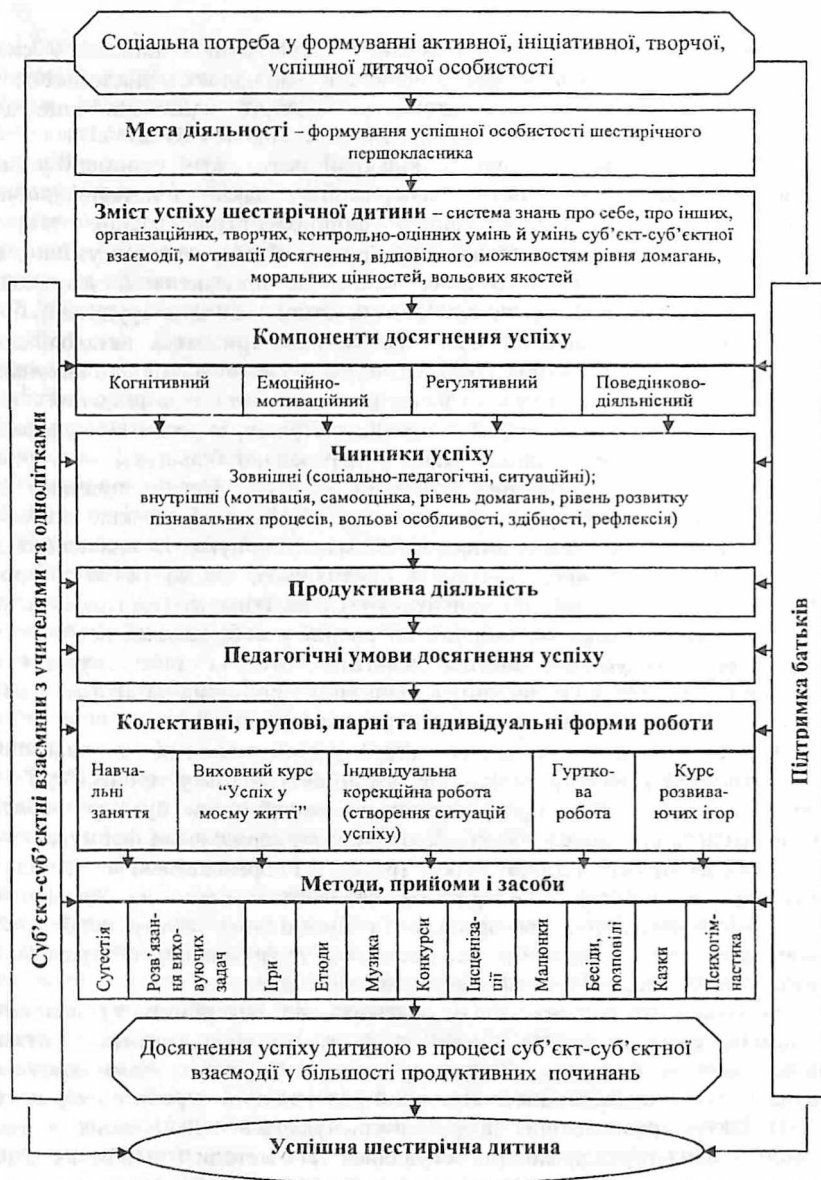

Рис. 1. Експериментальна модель розвитку успішності шестирічок у продуктивній діяльності у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії

Експериментальна система роботи з вчителями і вихователями передбачала індивідуальні та колективні, постійно діючі та періодичні форми (семинар-практикум “Орієнтація на успіх дитини”, індивідуальні консультації, розв’язок педагогічних задач, проведення ділових та рольових ігор, лекційних занять із подальшим практичним вправлінням, бесіди за круглим столом, здійснення самоосвіти згідно з найновішою літературою).

Різноманітні форми освіти батьків (лекторій, консультації, батьківські збори, бесіди, прес-конференції з проблем сімейного виховання, дні відкритих дверей), а також такі нетрадиційні форми роботи, як зустрічі за круглим столом, проведення дискусійного клубу, створення “Сімейної скриньки” (містить добірку матеріалів із досвіду родинного виховання), альбому-естафети “Наші успіхи”) були покликані розкрити значення сімейної атмосфери, ставлення до дитини для вироблення у неї орієнтації на успіх, умінь його досягати. Така система роботи дозволила забезпечити створення педагогічних умов, які сприяли досягненню успіхів шестирічною дитиною (рис. 2).

Рис. 2. Педагогічні умови досягнення успіху шестирічною дитиною

Для узагальнення результатів дослідження було проведено повторне обстеження учнів КГ і ЕГ, здійснено аналіз отриманих даних шляхом порівняння показників у експериментальних та контрольних групах, а також обчислення за допомогою статистичного аналізу істотності відмінностей даних до формувального експерименту і після в ЕГ. Зазначимо, що експериментальна програма забезпечила активізацію розвитку всіх структурних компонентів успіху.

Аналіз кількісних показників розвитку успішності шестирічок дозволив виявити його динаміку в досліджуваних групах (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка розвитку успішності шестирічних дітей у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії

Рівні	Констатувальний експеримент				Контрольний експеримент			
	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
	%	а	%	а	%	а	%	а
Високий	16,3	20	15,1	18	27,7	34	17,7	21
Достатній	31,7	39	32,8	39	44,7	55	35,3	42
Середній	31,7	39	31,1	37	19,5	24	31,9	38
Низький	20,3	25	21	25	8,1	10	15,1	18
Всього	100	123	100	119	100	123	100	119

Результати проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що запропонована нами експериментальна модель виявилася ефективною і сприяла зростанню успішності шестирічних першокласників.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення й наукове вирішення актуальної проблеми педагогічного забезпечення досягнення успіху дітьми шестирічного віку в продуктивній діяльності, що виявляється в обґрунтуванні ефективних умов формування успішності першокласників та експериментальному підтвердженні їх результативності. Результати наукового пошуку підтвердили основні положення гіпотези та дали підстави для таких висновків.

1. Зміни в освітніх пріоритетах загострюють проблему виховання успішної, самостійної, ініціативної, впевненої у собі дитячої особистості. Існує об'єктивна потреба актуалізувати цей процес у шестирічному віці, коли відбувається психологічна криза, змінюється соціальна позиція дитини у зв'язку з приходом до школи, висувається ряд нових вимог до неї. Основою для утвердження активної життєвої позиції першокласника,

виявлення і розвитку його природних потенцій, спираючись на які вихователь допомагає учню досягати успіхів у продуктивній діяльності, є забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії головних учасників виховного процесу.

2. Конкретизовано сутність та запропоновано педагогічно спрямовану дефініцію поняття “успіх першокласника шестирічного віку в процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії”. Його зміст тлумачиться як досягнення учнем значних результатів у суспільно чи особистісно значущій діяльності шляхом прикладення власних зусиль під час взаємодії з дорослими чи з іншими дітьми, що ґрунтується на взаємному інтересі з урахуванням рівності позицій і бажань усіх сторін. Обґрунтовано структуру досягнення успіху в продуктивній діяльності шестирічними дітьми у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії, яка містить такі компоненти: когнітивний, емоційно-мотиваційний, регулятивний, поведінково-діяльнісний.

3. Уточнено зовнішні й внутрішні чинники успіху та виявлено їх взаємозв'язок. До зовнішніх чинників віднесено соціально-педагогічні (визначальними серед яких є сімейний мікроклімат і шкільна атмосфера) і ситуаційні фактори. В якості внутрішніх чинників визначено мотивацію, самооцінку, рівень домагань, самоцінність, пізнавальні, емоційно-вольові особливості, здібності, рефлексію.

4. Відповідно до структури розроблено критерії розвитку успішності шестирічок у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії, виділено чотири рівні її сформованості та виявлено дитячі групи, які відповідають узагальненим характеристикам кожного рівня. 52% вихованців на етапі констатувального експерименту виявилися на середньому і низькому рівнях, що пояснюється недостатнім розвитком умінь, які зумовлюють успіх у продуктивній діяльності, неадекватним рівнем домагань, невмінням взаємодіяти, а також обмеженням активності дітей.

5. Обґрунтовано педагогічні умови, які оптимізують досягнення успіху першокласниками, сприяють розкриттю учнем його задатків, виявленню його здібностей. До них відносимо: включення дитини у суб'єкт-суб'єктну взаємодію в системі “вчитель – учень”, “учень – учень”; розширення сфери продуктивної діяльності, збагачення предметного середовища; розвиток мотивації успіху, адекватної самооцінки, вольових якостей (високої працездатності, ініціативності, здатності до вмотивованого ризику, сили волі, самодисципліни, відповідальності, вміння розподіляти свій час, організованості, стійкості у подоланні труднощів), здібностей; створення ситуацій успіху для учнів завдяки забезпеченню індивідуального підходу; спрямованість мікросередовища на успіх дитини.

Розроблена експериментальна модель забезпечила ефективне коригування процесу досягнення успіху дітьми, набуття ними соціально цінних рис характеру, що підтвердили результати формувального

експерименту. Зафіксовано динаміку збільшення кількості учнів ЕГ з високим рівнем сформованості успішності з 16,3% до 27,7%, з достатнім рівнем з 31,7% до 44,7% та зниженням чисельності середнього і низького рівнів (відповідно з 31,7% до 19,5%; з 20,3% до 8,1%).

6. Розроблено та впроваджено в практику загальноосвітніх навчальних закладів методичні рекомендації, зокрема щодо проведення з шестирічними учнями виховного курсу “Успіх у моєму житті”, курсу розвиваючих ігор, включення дітей у гурткову роботу, створення ситуацій успіху, що сприяли підвищенню їхньої успішності, розвитку емоційно-мотиваційної сфери шестирічок, збагаченню уявлення про себе, про інших людей, про моральні взаємини. Представлений у дослідженні комплекс методичних матеріалів може мати широке застосування у практиці роботи шкільних закладів, методичних служб управлінь освіти з метою використання нових технологій виховання підростаючого покоління; при підготовці вчителів, вихователів у педагогічних вищих закладах освіти та підвищенні їх кваліфікації в інститутах післядипломної освіти.

Проведене дослідження, безумовно, не вичерпує всієї глибини проблеми. Подальшої розробки потребує аспект розвитку успішності дітей у навчальній, ігровій, трудовій діяльності, у спілкуванні, у сім'ї. Постає потреба в дослідженні підготовки вчителів, орієнтованих на успіх своїх вихованців. Важливою також залишається проблема досягнення успіху дітьми різних вікових категорій.

Основний зміст дисертаційного дослідження відображено у таких публікаціях:

1. Максимова О.О. Іван Огієнко та ідея досягнення успіху дітьми // Вісник Житомирського педагогічного університету. – Житомир: ЖДПУ, 2002. – Випуск 9. – С. 53–56.

2. Максимова О.О. Ідея досягнення успіху дітьми у педагогічній науці // Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та вузі. Зб. наук. праць. – Рівне: Волинські обереги, 2002. – Випуск 3. – С. 49–52.

3. Максимова О.О. Зміцнення оптимізму дітей-шестирічок в умовах родинно-шкільного виховання // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2002. – № 5. – С. 342–344.

4. Максимова О.О. Структура успіху дітей-шестирічок // Збірник наукових праць: Спеціальний випуск / В.Г. Кузь (гол. ред.) та ін. – К.: Наук. світ, 2002. – С. 288–294.

5. Максимова О.О. Шляхи досягнення успіху дітьми-шестирічками // Вісник Житомирського педагогічного університету. – Житомир: ЖДПУ, 2003. – Випуск 13. – С. 101–104.

6. Максимова О.О. Орієнтація вчителя на досягнення успіху дітьми-шестирічками // Наукові записки. – Випуск 52. Частина 2. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. – 2003. – С. 128–132.

7. Максимова О.О. Ідея життєвого успіху у сучасних гуманітарних науках // Педагогічна творчість: науковий пошук молодих дослідників. Збірник науково-методичних праць / За ред. проф. М.В. Левківського. – Житомир: ЖДПУ, 2002. – С. 55–56.

8. Максимова О.О. Проблема оптимізму у гуманітарних науках // Національна освіта: традиції і новації у контексті ідей Івана Огієнка. Зб. наук. праць / За ред. проф. М.В. Левківського. – Київ–Житомир: ЖДПУ, 2002. – С. 137–140.

9. Максимова О.О. Роль успіху у зростанні особистості як педагогічна проблема // Тези доповідей XIII військово-наукової конференції ЖВІРЕ / Відп. за випуск Г.А.Гайдукевич. – Житомир: ЖВІРЕ, 2002. – Ч.1. – С. 21–22.

10. Максимова О.О. А.С.Макаренко і досягнення успіху дітьми-шестирічками // Національна освіта у контексті творчості А.С.Макаренка: Зб. наук. праць / За ред. проф. М.В. Левківського. – Житомир: ЖЦНТЕІ, 2003. – С. 39–42.

11. Максимова О.О. Чинники досягнення успіху дітьми-шестирічками // Проблеми наступності освіти та розвитку особистості в контексті взаємодії освітніх закладів: Зб. матеріалів міжрегіональної науково-практичної конференції. – Житомир, 2003. – С. 33–35.

12. Максимова О.О. Розвиток успішності дітей-шестирічок у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Методичні рекомендації. – Житомир, 2004. – 51с.

13. Максимова О.О. Інноваційні технології формування успішної особистості шестирічного першокласника // Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами інноваційних освітніх технологій: Зб. наук. праць / За заг. ред. О.А. Дубасенюк, О.Є. Антонової. – Вип. 2. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. – С. 165–167.

Максимова О.О. Педагогічні умови досягнення успіху дітьми-шестирічками у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2006.

У дисертації викладено теоретико-методологічні та експериментальні основи досягнення успіху першокласниками шестирічного віку. На підставі вивчення теоретичних праць, присвячених досліджуваній проблемі, конкретизовано сутність і зміст понять “успіх”, “успішність”, “суб'єкт-суб'єктна взаємодія на рівні дорослий – дитина”, “суб'єкт-суб'єктна

взаємодія на рівні дитина – дитина”, “успіх у процесі суб’єкт-суб’єктної взаємодії”.

У роботі розкрито структуру досягнення успіху шестирічками у продуктивній діяльності у процесі суб’єкт-суб’єктної взаємодії, основними складовими якої є когнітивний, емоційно-мотиваційний, регулятивний, поведінково-діяльнісний компоненти, що знаходяться у нерозривній єдності й взаємозв’язку.

Дисертація містить обґрунтовані та експериментально перевірені педагогічні умови, що оптимізують досягнення успіху шестирічними дітьми. Апробовано методику формування успішності першокласників, яка здійснювалася на основі діялісного, особистісно-ціннісного та системно-структурного підходів і включала такі форми організації виховного процесу: виховний курс “Успіх у твоєму житті”, курс розвиваючих ігор, гурткова робота, індивідуальна корекційна робота шляхом створення ситуацій успіху. Серед методів і засобів ефективними виявилися казка, гра, малюнок, психогімнастика, конкурс, бесіда, розповідь, аналіз ситуацій та їх інсценізація, музика.

Кількісні та якісні результати експериментальної роботи засвідчили ефективність висунутих у гіпотезі педагогічних умов досягнення успіху першокласниками шестирічного віку.

Ключові слова: першокласник шестирічного віку, продуктивна діяльність, успіх, успішність, суб’єкт-суб’єктна взаємодія, успіх у процесі суб’єкт-суб’єктної взаємодії, мотивація досягнення, педагогічні умови.

Максимова Е.А. Педагогические условия достижения успеха детьми-шестилетками в процессе субъект-субъектного взаимодействия. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.07 – теория и методика воспитания. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2006.

В диссертации изложены теоретико-методологические и экспериментальные основы достижения успеха шестилетками. В работе представлен философский, социологический, психолого-педагогический анализ проблемы достижения успеха, на основе чего раскрыты сущность и содержание понятий “успех”, “успешность”, “субъект-субъектное взаимодействие на уровне взрослый-ребенок”, “субъект-субъектное взаимодействие на уровне ребенок-ребенок”, “успех в процессе субъект-субъектного взаимодействия”.

Путем теоретического анализа выявлены когнитивный компонент (состоит из представления ребенка о себе, знаний о других людях, о моральных нормах взаимоотношений, понимания понятия «успех», осознания цели деятельности, организации ее планирования), эмоционально-мотивационный (эмоциональная составляющая «Я-концепции», эмоции,

которые переживает ребенок при достижении успеха, вступая в субъект-субъектное взаимодействие, и мотивы, которые побуждают к этому), регулятивный (самооценка, соответствующий возможностям уровень притязаний, моральные ценности, волевые качества), поведенческо-деятельностный (предусматривает овладение детьми умениями организовывать деятельность, творчески реализовывать ее, оценивать результат и умениями субъект-субъектного взаимодействия) компоненты достижения успеха в продуктивной деятельности шестилеток в процессе субъект-субъектного взаимодействия, которые неразрывно связаны в реальном педагогическом процессе и отображают сущность исследуемой категории как сложной системы.

В работе определены следующие критерии и показатели сформированности успешности шестилеток в продуктивной деятельности в процессе субъект-субъектного взаимодействия: позитивная Я-концепция, мотивация достижения, полнота овладения организационными, творческими умениями и умениями субъект-субъектного взаимодействия, самоконтроля, резульативный критерий.

Исследованы особенности и выделены уровни развития успешности шестилетних первоклассников: высокий, достаточный, средний, низкий.

На основе теоретического анализа и констатирующего этапа эксперимента разработана экспериментальная модель развития успешности шестилеток в субъект-субъектном взаимодействии, основными компонентами которой являются цель, содержание, факторы, педагогические условия, формы и методы. Выделены три основных направления работы: непосредственно с детьми, с учителями и воспитателями, с родителями.

Представлены экспериментально проверенные оптимальные педагогические условия формирования успешности первоклассников. Среди них: обеспечение субъект-субъектного взаимодействия в системе «учитель – ученик», «ученик – ученик»; расширение сферы продуктивной деятельности; развитие мотивации успеха, адекватной самооценки, волевых качеств; обеспечение индивидуального подхода, что дает возможность создания ситуаций успеха для учащихся; направленность микросреды на успех ребенка. В связи с их реализацией определяющим есть включение детей в процесс изучения воспитательного курса “Успех в моей жизни”, в кружковую работу в соответствии с их способностями и интересами, проведение курса развивающих игр. Из методов и средств воспитания эффективными оказались сказка, игра, рисунок, психогимнастика, конкурс, беседа, рассказ, инсценизация, музыка. Наиболее значащей для становления успешной личности ребенка является создание ситуаций успеха.

Эффективность предложенной модели обоснована и подтверждена экспериментальным путем с помощью методов математической

статистики. Она может быть использована в практике осуществления воспитательного процесса шестилеток, а также методическими службами управлений образованием с целью реализации новых технологий подрастающего поколения. Основные результаты работы использованы при создании методических рекомендаций для учителей, воспитателей, студентов педуниверситетов, учащихся педколледжей.

Ключевые слова: первоклассник шестилетнего возраста, продуктивная деятельность, успех, успешность, субъект-субъектное взаимодействие, успех в процессе субъект-субъектного взаимодействия, мотивация достижения, педагогические условия.

Maksimova N.A. Pedagogical conditions of success achievement by six-year-old children in the process of subject-subject interplay. – Manuscript.

The thesis is submitted for a candidate degree in pedagogical science, speciality 13.00.07 – theory and methods of upbringing. – National pedagogical university named after M.P. Drahomanov. – Kiev, 2006.

The scientific research is devoted to theoretical methodological and experimental fundamentals of success achievement by six-year-old children.

As a result of studying of many scientific works, devoted to this problem, the essence and contents of the notion “success”, “successfulness”, “subject-subject interplay at a level adult – child”, “subject-subject interplay at a level child – child”, “the success in the process of subject-subject interplay” are concretised.

The structure of success achievement by six-year-old children in the process of subject-subject interplay is set up. The main parts of it are: cognitive, emotionally-motivational, regulative, behaviourally-active components which are inseparably linked.

The thesis contains the reasonable and experimentally tested pedagogical conditions, which optimize achievement of success by six-year-old children. A technique of the successful development of six-year-old first formers was approbated. It has self-valuable, systematical and structural approach and actuated such forms of organization of upbringing process as: an educational course “Success in my life”, course developing games, including into a circle activity, personal correctional activity by creating situations of success. Among the methods and means of education the most effective were a fairy tale, a game, a drawing, a conversation, a story, competition, dramatization and music.

The quantitative and qualitative results of experimental investigation have certified efficiency of pedagogical conditions, suggested in a hypothesis, of success achievement by six-year-old first formers.

Key words: six-year-old first former, productive activity, success, successfulness, subject-subject interplay, the success in the process of subject-subject interplay, motivation of achievement, pedagogical conditions.

Поверніть книгу не пізніше зазначеного терміну

ТОВ «Трансфер».

скажу.